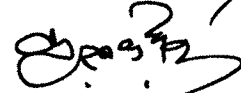

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, श्री. चंद्रकांत रामचंद्र कदम यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली “डी.बी. रत्नाकर यांची कविता : एक अभ्यास” या विषयावर एम्.फिल्. पदवीसाठीच्या प्रबंधिकेचे संशोधन कार्य पूर्ण केले आहे. त्यांनी ही प्रबंधिका स्वतंत्ररित्या लिहिली असून यापूर्वी या विषयावर कोणत्याही विद्यापीठात या स्वरूपाचे संशोधन कार्य झालेले नाही. या प्रबंधिकेसाठी त्यांनी योग्य त्या संदर्भसाधनांचा उपयोग केला असून त्याचा निर्देश संशोधन परिप्रेक्ष्यामध्ये केलेला आहे.

सदर प्रबंधिका शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्.फिल्. (मराठी) पदवीसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे.

मार्गदर्शक

(डॉ. कृष्णा किरवले)

प्राध्यापक व प्रमुख

मराठी विभाग, शिवाजी विद्यापीठ,
कोल्हापूर-416004.

स्थळ - कोल्हापूर

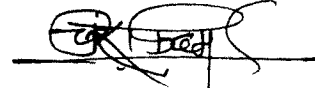
दिनांक - 30 जून 2008

प्रतिज्ञापत्र

“डी.बी. रत्नाकर यांची कविता : एक अभ्यास” या विषयावरील सदरची प्रबंधिका मी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्.फिल्. (मराठी) पदवी परीक्षेसाठी लिहिली आहे.

ही प्रबंधिका अथवा तिचा कोणताही भाग मी अन्यत्र कोणत्याही परीक्षेसाठी सादर केलेला नाही.

अभ्यासक

(चंद्रकांत रामचंद्र कदम)

स्थळ : कोल्हापूर
दिनांक: ३० जून २००६

आभार

“डी.बी. रत्नाकर यांची कविता : एक अभ्यास” या विषयावरील एम्.फिल्. (मराठी) या पदवीसाठी प्रबंधिका सादर करताना मला आनंद होतो आहे. हे संशोधन कार्य पूर्ण करण्यासाठी ज्यांनी ज्यांनी मला सहकार्य केले त्या सर्वांचे आभार व्यक्त करणे मी माझे कर्तव्य समजतो.

माझ्या प्रबंधिकेचे मार्गदर्शक शिवाजी विद्यापीठाच्या मराठी विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ. कृष्णा किरवले यांच्याविषयी कृतज्ञता व्यक्त करतो. त्यांचा प्रेमळ सहवास आणि मराठी साहित्याचा व्यासंग, यातून मी खूप काही शिकलो. जे माझ्या भविष्यकाळासाठी मार्गदर्शक ठरेल. त्याचबरोबर विभागातील डॉ. रवींद्र ठाकूर, डॉ. विश्वनाथ शिंदे, डॉ. रणधीर शिंदे, प्रा. हिमांशू स्मार्त यांचेही वेळोवेळी मार्गदर्शन मिळाले. त्याबद्दल मी त्यांचा ऋणी आहे.

याचबरोबर खऱ्या अर्थाने मी जिथे घडलो, ती माझी शाळा ‘हुतात्मा नानकसिंग विद्यालय, हुतात्मानगर’ व तेथील माझे गुरूवर्य प्रा. काळेसर, बी.के. नायकवडी, एस्.जी. पाटील तसेच ज्यांनी मला समाजकार्याचा वसा दिला ते भाई भरत पाटील, (शे.का.प.) यांच्या प्रोत्साहनामुळे मी ही प्रबंधिका पूर्ण करू शकलो.

याबरोबरच माझे मित्र डॉ. संजय पाटील, संजय ढवळे, चंद्रकांत कांबळे, प्रदीप कांबळे, सर्जेराव कांबळे, संजय नांगरे, महादेव कांबळे, रवी माने, विनोद कांबळे व मैत्रिणी सुनिता कांबळे, संगिता मोहिते यांच्याबरोबर केलेली चर्चा मला विशेष मार्गदर्शक ठरली. त्यांचाही मी सदैव ऋणी आहे.

याबरोबरच ज्यांनी उन्हातान्हाची पर्वा न करता लाकडे विकूण मला पुस्तकांसाठी पैसे दिले ते माझे आई-बाबा यांचे प्रोत्साहन मिळाले नसते तर, मी हे संशोधन कार्य करूच शकलो नसतो. त्यांच्या ऋणात मी आयुष्यभर राहीन.

याबरोबरच माझे बंधू अशोक (दादा) व वहिणी तसेच चि. स्वप्ना, सुप्रिया, निर्मिती या सर्वांच्या प्रेमांमुळे हे संशोधन कार्य पूर्णत्वास गेले. त्यांचाही मी सततचा ऋणी राहिन.

तसेच माझे मित्र प्रदीप चोपडे, गजानन अपिने, संदीप राणे, सतेज दणाणे, संदीप कांबळे, सागर बंगे, धनंजय इनामदार, बळवंत मगदूम, सूर्यकांत अदलिंगे तसेच मैत्रिणी कांता कांबळे, प्रगती पाटील, नागिण सर्वगोड, नीता व स्मिता ढावरे, माधुरी बिडवे, कमल कांबळे, सविता गायकवाड, वनिता शिंदे या सर्वांचे प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष महत्त्वाचे सहकार्य मिळाले. तसेच मराठी विभागातील लिपिक विनय पाटील, कुसुंबे (मामा) यांचेही सहकार्य मिळाले. या सर्वांच्याप्रती मी ऋणी आहे.

प्रबंधिकेच्या संगणक मुद्रणाचे काम श्री. विष्णू खाडे यांनी तर बांधणीचे काम श्री. विजय थोरवत यांनी पूर्ण केले त्यांचाही मी ऋणी आहे.

- चंद्रकांत रामचंद्र कदम

अनुक्रमणिका

प्रकरण क्रमांक	प्रकरणाचे नांव	पृष्ठ क्रमांक
प्रकरण पहिले	डी.बी.रत्नाकर यांचे वाङ्मयीन चरित्र	१ ते १०
प्रकरण दुसरे	तिसऱ्या पिढीतील कविता आणि डी.बी.रत्नाकर	११ ते ४४
प्रकरण तिसरे	डी.बी.रत्नाकरांच्या कवितेतील हॉटेल विश्व	४५ ते ७६
प्रकरण चौथे	'लक्तरांची गझल' मधील आशय आणि अभिव्यक्ती	७७ ते १०५
प्रकरण पाचवे	'सैतानाच्या खांबावर' आशय आणि अभिव्यक्ती	१०६ ते १३४
प्रकरण सहावे	डी.बी. रत्नाकरांच्या कवितेचे वाङ्मयीन मूल्यमापन	१३५ ते १५४
प्रकरण सातवे	समारोप	१५५ ते १६६
	संदर्भ ग्रंथ सूची	१६७ ते १७०
